
РОЛЬ ЛІНГОВКУЛЬТУРОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

УДК 81: 008

Мочалова Н.С. (Mochalova N.S.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала С.О. Макарова

Проаналізовано місце лінгвокультурології серед філологічних дисциплін. Виявлено різницю між комунікативною, культурною та міжкультурною компетенцією. Визначено роль лінгвокультурології у формуванні міжкультурної компетенції.

Ключові слова: лінгвокультурологія, комунікативна компетенція, міжкультурна компетенція.

The place of linguo-culture studying among philological subjects is defined. The difference between communicative, cultural and intercultural competence is cleared. The role of linguo-culture studying in forming of intercultural competence is analyzed.

Key words: linguo-culture studying, communicative competence, intercultural competence.

Глобалізаційні процеси у сучасному світі водночас і зближують, і віддаляють один від одного представників різних культур. Результат їхньої співпраці в різних галузях залежить від спеціалістів, які б могли не тільки вільно володіти іноземною мовою на рівні, достатньому для ефективної комунікації, але й використовувати позамовні, фонові знання для того, щоб попереджати появу непорозумінь та конфліктів, викликаних відмінностями культур. Тому одним із ключових завдань сучасної філологічної освіти є не лише озброєння студентів знаннями з різних галузей мовознавчої науки, а й формування у них умінь та навичок в галузі культурної, комунікативної та міжкультурної компетенції.

Без сумніву, проблеми комунікативної та культурної компетенції перебували і перебувають в полі зору вчених, а до дисциплін філологічного напряму включено лінгвокраїнознавство, соціолінгвістику та інші предмети, які ознайомлюють студентів із культурою країни, мова якої вивчається. Практика викладання іноземних мов не залишає поза увагою питання культури народу, який користується цією мовою. Численні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених (С.Єрмоленко, В. Жайворонок, В. Русанівський, М.Кочерган, В.Телія, С.Тер-Мінасова, Г.Лоос та ін.) демонструють, наскільки вивчення мови у її взаємозв'язку з культурою є необхідним для майбутніх спеціалістів різних галузей, передусім філологів. Метою цього дослідження є визначення ролі лінгвокультурології як однієї із дисциплін філологічного циклу у визначенні суті поняття та ролі у формуванні міжкультурної компетенції.

Одним із важливих завдань сучасного мовознавства є чітке визначення поняття міжкультурної компетенції та її опис. Як зазначають сучасні дослідники, тлумачення терміна *міжкультурна компетенція* розширює обсяг терміна *комунікативна компетенція* [Лоос,88]. Звичайно, дати визначення та описати феномен міжкультурної компетенції засобами якоїсь однієї лінгвістичної науки досить складно. Однак, можна стверджувати, що саме лінгвокультурологія, яка є «продуктом антропоцентричної парадигми в лінгвістиці» [Маслова, 8], становить ядро цих мовознавчих дисциплін. Формування міжкультурної компетенції передбачає не просто заучування відомостей про культурно значимі явища, а вивчення культури через мову. Лінгвокультуролог В.А.Маслова визначає культуру, як набір «правил гри» колективного існування, набір способів соціальної практики колективу, які «вироблені людьми для соціально значимих практичних та інтелектуальних дій» [Маслова, 17-18]. Лінгвокультурологія, яка приділяє значну увагу зіставним дослідженням, досить повно розглядає іноземну культуру через діалог рідної та іноземної культур.

Поняття міжкультурної компетенції тісно пов'язане із поняттям міжкультурної комунікації. Вчені, що досліджують міжкультурну комунікацію,

наголошують на тому, що головним її завданням є подолання суперечностей між «своєю» та «чужою» культурою, пошук засобів, що допоможуть налагодити ефективне спілкування, головною умовою якого є «взаєморозуміння, діалог культур, терпимість і повага до культури партнерів по комунікації» [Тер-Минасова, 19]. Сучасне навчання іноземних мов лише тоді може бути ефективним, якщо формування мовної та комунікативної компетенції поєднується з формуванням міжкультурної компетенції, яка в сучасній науковій літературі визначається як «процес взаємодії комунікативних партнерів, що є представниками країн, які входять в різні геополітичні суспільства, і які належать до різних етнічних та національних культур та соціальних субкультур [Кузьмина, 92].

На нашу думку, повага до чужої культури лежить через розуміння і повагу до своєї культури, на що направлена етнолінгводидиктика, а також «проникнення» лінгвокультурології у всі дисципліни філологічного циклу через елементи лінгвокультурного аналізу мовних одиниць, які мають етнокультурну цінність (лінгвокультурем). Найбільш вивченими з лінгвокультурологічної точки зору є фразеологізми, однак, одиниці інших рівнів мови теж можуть представляти певний інтерес [Гудков, 141]. Лінгвокультурний аналіз мовних одиниць різних рівнів сприяє не тільки глибокому розумінню особливостей певної культури та її носіїв, а й розумінню природи слова, як одиниці, що зберігає культурну інформацію. Таке глибоке розуміння ключових аспектів культури сприяє подоланню конфлікту культур, вороже ставлення до чужої культури.

Ефективність лінгвокультурологічних досліджень, виконання лінгвокультурного аналізу мовних одиниць самостійно та під керівництвом викладача залежить від ілюстративного матеріалу, відібраного для аналізу. Звичайно, відбір мовного матеріалу, що має виразний культурний характер, вимагає від викладача обізнаності із сучасними досягненнями найновіших галузей лінгвістичної науки й достатньої кількості аудиторного часу, що, у свою чергу, вимагає перегляду навчальних програм.

Розуміння цінності, унікальності мови та культури кожного народу та, разом з тим, схожості ключових понять різних культур сприяє формуванню міжкультурної компетенції, визнанню полікультурності світу. Толерантне ставлення до «чужого», відмінного світогляду і є першочерговим завданням при формуванні міжкультурної компетенції.

Перспективними напрямками в лінгвокультурних дослідженнях є виявлення універсальї культури та розвиток методики викладання іноземної мови в руслі сучасних досягнень лінгвокультурології.

Література:

1. *Гудков Д.Б.* Теория и практика межкультурной коммуникации. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
2. *Кузьмина Л.Г., Кавнатская Е.В.* Современные культуроведческие подходы к обучению иностранным языкам // Вестник ВГУ, Сер. лингвистика и межкультурная коммуникация. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001, № 2. – С.86-93.
3. *Лоос Г.* Межкультурная компетенция и обучение иностранному языку// Вопросы филологии. – 2004. – № 1 (16). – с.88-90
4. *Маслова В.А.* Лингвокультурология. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
5. *Тер-Минасова С.Г.* Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово/Slovo, 2000. — 624 с.